

1. මූල්‍ය ප්‍රකාශන

1.1 මතය

හලාවත වැව්ලි සමාගමෙහි 2024 දෙසැම්බර් 31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය, හිමිකම් වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනය සහ ප්‍රමාණාත්මක ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වලට අදාළ තොරතුරුද ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට අදාළ සටහන් වලින් සමන්විත 2024 දෙසැම්බර් 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154(1) ව්‍යවස්ථාව සමඟ සංයෝජිතව කියවිය යුතු 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ සහ 2007 අංක 07 දරන සමාගම් පනතේ විධිවිධාන ප්‍රකාරව මාගේ විධානය යටතේ විගණනය කරන ලදී. පාර්ලිමේන්තුව වෙත ඉදිරිපත් කළ යුතු යැයි මා අදහස් කරන මාගේ අදහස් දැක්වීම් හා නිරීක්ෂණයන් මෙම වාර්තාවේ දැක්වේ.

සමාගමේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළින් 2024 දෙසැම්බර් 31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්වය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා එහි මූල්‍ය කාර්යසාධනය හා මුදල් ප්‍රවාහ සත්‍ය හා සාධාරණ ලෙස දැක්වෙන අයුරින් ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතිවලට අනුකූලව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කර ඇති බව මා දරන්නා වූ මතය වේ.

1.2 මතය සඳහා පදනම

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතිවලට අනුකූලව මා විගණනය සිදු කරන ලදී. මෙම විගණන ප්‍රමිති යටතේ වූ මාගේ වගකීම, මෙම වාර්තාවේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම යන කොටසේ තවදුරටත් විස්තර කර ඇත. මාගේ මතය සඳහා පදනමක් සැපයීම උදෙසා මා විසින් ලබාගෙන ඇති විගණන සාක්ෂි ප්‍රමාණවත් සහ උචිත බව මාගේ විශ්වාසයයි.

1.3 මූල්‍ය ප්‍රකාශන සම්බන්ධයෙන් කළමනාකරණයේ සහ ඊට සම්බන්ධ පාලනය කරන පාර්ශවයන්ගේ වගකීම

මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතිවලට අනුකූලව පිළියෙල කිරීම හා සාධාරණ ලෙස ඉදිරිපත් කිරීම සහ වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් ඇතිවිය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොරව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවනු පිණිස අවශ්‍ය වන අභ්‍යන්තර පාලනයන් තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීම වේ.

මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේදී, සමාගම අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාමේ හැකියාව තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීමක් වන අතර, කළමනාකාරිත්වය සමාගම ඇවර කිරීමට අදහස් කරන්නේ නම් හෝ වෙනත් විකල්පයක් නොමැති විටදී මෙහෙයුම් නැවැත්වීමට කටයුතු කරන්නේ නම් හැර අඛණ්ඩ පැවැත්මේ පදනම මත ගිණුම් තැබීම හා සමාගමේ අඛණ්ඩ පැවැත්මට අදාළ කරුණු අනාවරණය කිරීමද කළමනාකරණයේ වගකීමකි.

සමාගමේ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධව පරීක්ෂා කිරීමේ වගකීම, සම්බන්ධ පාර්ශව විසින් දරනු ලබයි.

2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 16(1) උප වගන්තිය ප්‍රකාරව සමාගමේ වාර්ෂික සහ කාලීන මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවන පරිදි ස්වකීය ආදායම්, වියදම්, වත්කම් හා බැරකම් පිළිබඳ නිසි පරිදි පොත්පත් හා වාර්තා පවත්වාගෙන යා යුතුය.

1.4 විගණන විෂය පථය (මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම)

සමස්තයක් ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශන, වංචා සහ වැරදි නිසා ඇතිවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොර බවට සාධාරණ තහවුරුවක් ලබාදීම සහ මාගේ මතය ඇතුළත් විගණන වාර්තාව නිකුත් කිරීම මාගේ අරමුණ වේ. සාධාරණ සහතිකවීම උසස් මට්ටමේ සහතිකවීමක් වන නමුත්, ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනය සිදු කිරීමේදී එය සැමවිටම ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් අනාවරණය කරගන්නා බවට වන තහවුරු කිරීමක් නොවනු ඇත. වංචා සහ වැරදි තනි හෝ සාමූහික ලෙස බලපෑම නිසා ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවිය හැකි අතර, එහි ප්‍රමාණාත්මක භාවය මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පදනම් කරගනිමින් පරිශීලකයන් විසින් ගනු ලබන ආර්ථික තීරණ කෙරෙහි වන බලපෑම මත රඳා පවතී.

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනයේ කොටසක් ලෙස මා විසින් විගණනයේදී වෘත්තීය විනිශ්චය සහ වෘත්තීය සැකමුසුබවින් යුතුව ක්‍රියා කරන ලදී. මා විසින් තවදුරටත්,

- ප්‍රකාශ කරන ලද විගණන මතයට පදනමක් සපයා ගැනීමේදී වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇති විය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවීමේ අවදානම් හඳුනාගැනීම හා තක්සේරු කිරීම සඳහා අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කර ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. වරදවා දැක්වීම හේතුවෙන් සිදුවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් සිදුවන බලපෑමට වඩා වංචාවකින් සිදුවන්නා වූ බලපෑම ප්‍රබල වන්නේ ඒවා දුස්ස්‍රෝතයෙන්, ව්‍යාජ ලේඛන සැකසීමෙන් ,වේතනාත්මක මහභරීමෙන්, වරදවා දැක්වීමෙන් හෝ අභ්‍යන්තර පාලනයන් මඟ හැරීමෙන් වැනි හේතු නිසා වන බැවිනි.
- අභ්‍යන්තර පාලනයේ සඵලදායීත්වය පිළිබඳව මතයක් ප්‍රකාශ කිරීමේ අදහසින් නොවුවද , අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කිරීම පිණිස අභ්‍යන්තර පාලනය පිළිබඳව අවබෝධයක් ලබාගන්නා ලදී.
- භාවිතා කරන ලද ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල උචිතභාවය, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල සාධාරණත්වය සහ කළමනාකරණය විසින් කරන ලද සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම් අගයන ලදී.
- සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් හේතුවෙන් සමාගමේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ ප්‍රමාණාත්මක අවිනිශ්චිතතාවයක් තිබේද යන්න සම්බන්ධයෙන් ලබාගත් විගණන සාක්ෂි මත පදනම්ව ගිණුම්කරණය සඳහා ආයතනයේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ පදනම යොදා ගැනීමේ අදාලත්වය තීරණය කරන ලදී. ප්‍රමාණවත් අවිනිශ්චිතතාවයක් ඇති බවට මා නිගමනය කරන්නේ නම් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඒ සම්බන්ධයෙන් වූ හෙළිදරව්කිරීම් වලට මාගේ විගණන වාර්තාවේ අවධානය යොමු කළ යුතු අතර, එම හෙළිදරව්කිරීම් ප්‍රමාණවත් නොවන්නේ නම් මාගේ මතය විකරණය කළ යුතුය. කෙසේ වුවද, අනාගත සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් මත අඛණ්ඩ පැවැත්ම අවසන් වීමට හැකිය.
- මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ව්‍යුහය හා අන්තර්ගතය සඳහා පාදක වූ ගනුදෙනු හා සිද්ධීන් උචිත හා සාධාරණව ඇතුළත් වී ඇති බව සහ හෙළිදරව් කිරීම් ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල සමස්ථ ඉදිරිපත් කිරීම අගයන ලදී.

හැකි තාක් දුරට හා අවශ්‍ය ඕනෑම විටෙක පහත සඳහන් දෑ පරීක්ෂා කිරීම සඳහා විගණන විෂය පථයද පුළුල් කර ඇත.

- තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් බලන කළ සමාගමේ කාර්යයන් අඛණ්ඩව ඇගයීමට හැකිවන පරිදි එහි සංවිධානය, පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි විධිමත්ව හා ප්‍රමාණාත්මකව සැලසුම් කර තිබේද යන බව සහ එකී පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි ඵලදායී ලෙස පවත්වාගෙන යනු ලැබේ ද යන බව;

- යම් අදාළ ලිඛිත නීතියකට හෝ සමාගමේ පාලක මණ්ඩලය විසින් නිකුත් කරන ලද වෙනත් පොදු හෝ විශේෂ විධානයකට අනුකූලව, සමාගම ක්‍රියා කර ඇති බව,
- සිය බලතල, කර්තව්‍ය සහ කාර්යයන්ට අනුකූලව කටයුතු කර ඇති බව,
- සම්පත් සකසුණුවම් ලෙස, කාර්යක්ෂම ලෙස සහ ඵලදායී ලෙස කාලසීමාවන් තුළ සහ අදාළ නීතිරීතිවලට අනුකූලව ප්‍රසම්පාදනය කර භාවිතා කර ඇති බව,

1.5 බදු රෙගුලාසි වලට අනුකූල නොවීම

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ දැක්වීම	අදහස් නිර්දේශය
(අ) සමාලෝචිත වර්ෂයේ සමාගමේ වතු ආශ්‍රිතව වැලි විකිණීමට අදාළව ඉන්වොයිස් නිකුත් කිරීමේ දී එකතු කළ අගය මත බදු (VAT) රු.මිලියන 1.8ක් කොන්ත්‍රාත්කරුවන්ගෙන් අයකර නොතිබුණ අතර, එම බදු මුදල සමාගම විසින් ගෙවා තිබුණි.	ටෙන්ඩර් කැඳවීම් වලදී බණ්ණමල වටිනාකම පමණක් ඉදිරිපත් කර තිබුණු බැවින් ඒ මත ඉදිරිපත් කළ මිල ගණන් ගිවිසුම් ගත වීමේදී යොදා ගැනුන අතර වැටිලි සමාගම බදු ගෙවීම සඳහා ලියාපදිංචි සමාගමක් වන හෙයින් අලෙවි මිල බදු සහිත මිල ලෙස සලකා එම ආදායම මත අදාළ වැට් බදු සියයට 18 ක් දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව වෙත ගෙවා ඇති බව.	විධිමත් පරීක්ෂණයක් කර කොන්ත්‍රාත්කරුගෙන් අය නොකරන ලද බදු මුදල අදාළ වගකිවයුතු පාර්ශ්වයන්ගෙන් අය කිරීමට කටයුතු කළ යුතුය.

2. මූල්‍ය සමාලෝචනය

2.1 මූල්‍ය ප්‍රතිඵල

සමාලෝචිත වර්ෂයේ මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵලය රු. මිලියන 138.37ක පාඩුවක් වූ අතර ඊට ප්‍රතිරූපිත ඉකුත් වර්ෂයේ ලාභය රු. මිලියන 231.73 ක් විය. ඒ අනුව මූල්‍ය ප්‍රතිඵලයෙහි රු. මිලියන 370.1ක පිරිහීමක් නිරීක්ෂණය විය. මෙම පිරිහීමට පෙර වර්ෂයට සාපේක්ෂව මූල්‍ය ආදායම රු. මිලියන 119 කින් අඩුවීමත්, ආදායම් බදු වියදම රු.මිලියන 287 කින් වැඩිවීමත් ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වී තිබුණි.

2.2 ප්‍රධාන ආදායම් හා වියදම් විෂයයන්වල ප්‍රවණතා විශ්ලේෂණය

	2024 (රු.)	2023 (රු.)	විචලනය (රු.)	විචලනයේ ප්‍රතිශතය සියයට
අයහාරය	961,593,165	885,350,241	76,242,924	8.61
මූල්‍ය හා අනෙකුත් ආදායම්	238,011,756	341,545,704	(103,533,948)	(30.31)
චක්‍රණීය පිරිවැය	722,205,190	657,567,338	64,637,852	9.82
පරිපාලන වියදම්	179,497,864	205,069,246	(25,571,382)	(12.46)
මූල්‍ය වියදම්	78,695,020	61,652,953	17,042,067	27.64

2.3 අනුපාත විශ්ලේෂණය

- (අ) සමාලෝචිත වර්ෂයේ ජංගම අනුපාතය හා ක්ෂණික වත්කම් අනුපාතයන් පිළිවෙලින් 7:1 ක් හා 6:1 ක් වූ අතර පසුගිය වර්ෂයේදී එම අනුපාතයන් 4:1 ක් හා 3:1 ක් වී තිබුණි.
- (ආ) සමාලෝචිත වර්ෂයේ දළ ලාභ අනුපාතය සියයට 25 ක් වූ අතර පසුගිය වර්ෂයේදී එම අනුපාතය වූ සියයට 26 සමඟ සැසඳීමේදී දළ ලාභ අනුපාතය සියයට 1 කින් පිරිහී තිබුණි.
- (ඇ) සමාලෝචිත වර්ෂයේදී ශුද්ධ ලාභ අනුපාතය සියයට 14 ක් වූ අතර පසුගිය වර්ෂයේදී එම අනුපාතය වූ සියයට 26 සමඟ සැසඳීමේදී ශුද්ධ ලාභ අනුපාතය සියයට 12 කින් පිරිහී තිබුණි.

3. මෙහෙයුම් සමාලෝචනය

3.1 කළමනාකරණ අකාර්යක්ෂමතා

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) 2010 වර්ෂයේදී සමාගම විසින් ජනතා වතු සංවර්ධන මණ්ඩලය, ඇල්කඩුව වැව්ලි සමාගම, ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍ය වැව්ලි සමාගම, රාජ්‍ය සම්පත් ව්‍යවසාය සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය හා රබර් නිෂ්පාදන අපනයන සංස්ථාව යන ආයතන 05 කට ලබාදී තිබූ රු. මිලියන 105 ක ණය මුදල හා ඒ සඳහා වූ රු.මිලියන 91.5 ක පොලිය ද සහිතව එකතුව රු. මිලියන 196.5 ක් සමාලෝචිත වර්ෂය අවසානයට අයකර ගැනීමට කටයුතු කර නොතිබුණි.	2014 වාර්ෂික ගිණුම් වාර්තා තුළ මෙම ණය මුදල හා පොලි මුදල් වෙනුවෙන් අඩමාණ ණය ප්‍රතිපාදන වෙන් කර ඇති අතර මෙම ණය මුදල් අයකර ගැනීම සම්බන්ධව අඛණ්ඩව උත්සාහ කරමින් සිටින බව.	සමාගමේ අරමුණුවලට අනුකූල නොවන ලෙස ණය ලබා දීමට කටයුතු කළ හා ණය මුදල් හා පොලි කාලීනව අයකර ගැනීමට කටයුතු නොකළ නිලධාරීන් සම්බන්ධයෙන් විධිමත් පියවර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.
(ආ) ජාතික පොල් වගා කිරීමේ දිනය වෙනුවෙන් 2023 වර්ෂයේදී පලෙයි වතුයායට අයත් අක්කර 20 ක පමණ භූමියක් සංවර්ධනය කර පොල් වගා කිරීම සඳහා ක්‍රියාත්මක කර තිබුණු වැඩසටහනට හා ඊට සමගාමීව පවත්වන ලද සමාරම්භක උත්සවය වෙනුවෙන් ඉඩම් සැකසීම, වැට්ටල් සැකසීම, ඉන්ධන හා වෙනත් වියදම්, උපකරණ මිලදී ගැනීම, ආහාර හා නවාතැන් පහසුකම් සැපයීම වෙනුවෙන් රු. මිලියන 5.19 ක වියදමක් හඳුනා වැව්ලි සමාගම විසින් දරා තිබුණද ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කර නොතිබීම හේතුවෙන් දරා තිබුණු උක්ත වියදම නිෂ්කාර්ය වී තිබුණි.	හඳුනා වැව්ලි සමාගම විසින් පලෙයි වත්තේ යම් පැළ ජරමාණයක් සිටුවීමට කටයුතු කළද, පසු කාලීනව ඉඩම් ප්‍රතිසංස්කරණ කොමිෂන් සභාව විසින් එම ඉඩම් උතුරු පළාතේ ඉඩම් අභිමි පවුල් වෙත බෙදා දීමේ සැලසුමක් පැවති අතර, ඒ සම්බන්ධයෙන් පැනනැගී ඇති ගැටළු විසඳාගන්නා තෙක් කිසිදු පාර්ශවයකට එම වත්තට ඇතුල් වීමෙන් වලකින ලෙසට පොලිසිය දන්වා සිටීම මත එම අක්කර 20 සංවර්ධනය කොට අවසන් කිරීමට නොහැකි වූ බව.	විධිමත් පරීක්ෂණයක් පවත්වා සැලසුම්සහගත නොවූ ව්‍යාපෘතියක් වෙනුවෙන් වියදම් දැරූ වගකිවයුතු පුද්ගලයින් හඳුනා ගෙන සමාගමට වැය වූ මුදල් අයකර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.

3.2 මෙහෙයුම් අකාර්යක්ෂමතා

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) පළාත්වල වතුයායෙහි සමාලෝචිත වර්ෂය අවසාන වන විට පොල් තෙල් නිෂ්පාදනයෙන් රු. මිලියන 1.24 ක අලාභයක් ලබා තිබුණු අතර එම නිෂ්පාදන ලාභදායී තත්ත්වයට ගෙන ඒමට ක්‍රියාමාර්ග ගෙන නොතිබුණි.	පොල් තෙල් නිෂ්පාදනය අවාසිදායක වුවද රාජ්‍ය වැවිලි සමාගමක් වශයෙන් පාරිභෝගිකයන් වෙත ගුණාත්මක නිෂ්පාදන ලබා දීමේ අරමුණින් හා අඛණ්ඩව නිෂ්පාදනය පවත්වාගෙන යාමේ අරමුණින් පොල් තෙල් නිෂ්පාදනය සිදුකරනු ලබන බව.	පොල් තෙල් නිෂ්පාදන ලාභදායී තත්ත්වයකට ගෙන ඒමට විධිමත් වැඩපිළිවෙලක් සකසා ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය.
(ආ) සමාගමේ නිෂ්පාදනයන්හි ආදායම හා විකුණුම් පිරිවැය සැසඳීමේදී විකුණුම් පිරිවැය ආදායමෙන් සියයට 50 ට වඩා වැඩි ප්‍රතිශතයක් පවතින අයුතුම 08 ක් පැවතුණි. එය සියයට 54 ක සිට 1253 අතර පරාසයක් විය. අයුතුම 03 ක විකුණුම් පිරිවැය ආදායම ඉක්මවා තිබුණු අතර තවදුරටත් පිරිවැය අඩුකර නිෂ්පාදන ලාභදායී තත්ත්වයකට ගෙන ඒමට සමාගම විධිමත් ක්‍රියාමාර්ග ගෙන නොතිබුණි.	2024 වර්ෂයේ පොල් හා කොප්පරා දළ ලාභ අනුපාතය සියයට 03 කින් සහ පශු සම්පත් ව්‍යාපෘතිය සියයට 04 කින් වර්ධනය වී ඇති අතර අලෙවි නොවූ පොල් පැළ පොත් වලින් ලියා හැරීම තවත් වල විකුණුම් පිරිවැය ඉහළ යාමට බලපා ඇති බවත් ගම්මිරිස් අස්වැන්න අඩු වීමට පොහොර හිඟය හා අහිතකර කාලගුණය බලපා තිබුණු බව, පොල්තෙල් නිෂ්පාදන පිරිවැය ඉහළ යාමට පොල් ගෙඩියක විකුණුම් මිල ඉහළ යාම බලපා ඇති බවත්, ලෙලි කපුවල හිඟය නිසා මිල ඉහළ යාම, යෙදවුම් පිරිවැය ඉහළ යාමට බලපා ඇති බවත් එළවළු මිල නිරන්තර විචලනයට ලක්වීම නිසා එළවළු නිෂ්පාදන පිරිවැය ඉහළ අගයක් ගෙන ඇති බව.	නිෂ්පාදනවල ලාභදායී තත්ත්වයකට වර්ධනය කර ගැනීම සඳහා විධිමත් වැඩපිළිවෙලක් සකසා ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය.

3.3 කොන්ත්‍රාත් පරිපාලනයේ අඩුපාඩු

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) සමාගම සතු පොල් ඉඩම්වල ඵලදාව අඩු බැවින් ඛනිජ වැලි මිශ්‍ර පස් ඉවත් කර පොල් පැල සිටුවා භූමිය සංවර්ධනය කිරීමට අදාළව සහාපතිවරයා ඉදිරිපත් කළ ව්‍යාපෘති යෝජනාවක් අනුව, මුක්කුතොඩුවාව වතු යායෙහි වැලි ඉවත් කිරීමේ අදියර 1 හා 2 ව්‍යාපෘති පෞද්ගලික කොන්ත්‍රාත්කරුවන් දෙදෙනෙකුට පවරා 2021 වර්ෂයේ ආරම්භ කර ක්‍රියාත්මක කර තිබුණද, ව්‍යාපෘතිය අනුමත කළ රාජ්‍ය ආයතන අනුමැතිය ලබා දීමේදී විධිමත් අධ්‍යයනයක් සිදු කර තිබුණ බව හා ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ	අනවසරයෙන් ඉවත් කර ගත් වැලි මිශ්‍ර පස් වෙනුවෙන් සියයට 50 ක අධිභාරයක් සමඟ අයවිය යුතු මුදල රු.මිලියන 650.55 ක් වේ. සිදුව ඇති මූල්‍ය පාඩුව සම්බන්ධයෙන් අපරාධ පරීක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවට ලිඛිත පැමිණිල්ලක් ඉදිරිපත් කොට ඇති අතර කොන්ත්‍රාත්කරුවන් දෙදෙනා	විධිමත් පරීක්ෂන පවත්වා / නීතිය බලාත්මක කරන ආයතන වෙත වාර්තා කර රජයට සිදු වූ අලාභය සම්බන්ධයෙන් නීතිමය ක්‍රියාමාර්ග ගෙන වගකිව යුතු පාර්ශවයන්ගෙන් අයකර ගත යුතු අතර,

දී විධිමත් අධීක්ෂණයක් සිදු කර තිබුණු බව විගණනයට නිරීක්ෂණය නොවීය. භූමියෙන් ඉවත් කර රැගෙන යන පස් ප්‍රමාණය තහවුරු කර ගැනීම ඇතුළු ව්‍යාපෘතිය අධීක්ෂණ කටයුතු සඳහා විධිමත් අභ්‍යන්තර පාලනයක් ස්ථාපිත කර නොතිබුණු අතර, සවිකර තිබුණු CCTV පද්ධතිය තුළද මසක කාලසීමාවක දත්ත පමණක් ගබඩා වී තිබුණි. ව්‍යාපෘතියේ අදියර 1 හා 2 යටතේ කොන්ත්‍රාත්කරුවන් ඉවත් කරගත් පස් කියුබ් 11,792.2 ක් වෙනුවෙන් සමාගම රු. මිලියන 84.5ක් අයකර ගෙන තිබුණද, පාංශු පැතිකඩ මිනුම් වාර්තා අනුව ඛනිජ වැලි මිශ්‍ර පස් කියුබ් 71,888 ක් භූමියෙන් ඉවත් කර ගෙන තිබුණි. කෙසේ වුවද, වැඩිපුර ඉවත් කරගත් ඛනිජ වැලි මිශ්‍ර පස් කියුබ් 60,095.8 හා ඊට අදාළ සියයට 50 ක අධිභාරය ද සමඟ රු.මිලියන 650.55 ක් අයකර ගැනීමට සමාගම කටයුතු කර නොතිබුණි. භූමියෙන් පස් ඉවත් කර වසර 4 ක් පමණ ගතවී තිබුණද, පොල් පැල සිටුවා භූමිය සංවර්ධනය කිරීමටද සමාගම පියවර ගෙන නොතිබුණි.

හට එරෙහිව ගිවිසුම් ප්‍රකාරව ද කටයුතු කරමින් සිටින බවත් ව්‍යාපෘතිය භාරව සිටි වතු නිලධාරීන් තිදෙනෙකුගේ සේවය අත් හිටුවා විධිමත් විනය පරීක්ෂණයක් සිදු කරමින් පවතින බව.

අදාළ නිලධාරීන්ට විනයානුකූලව පියවර ගත යුතුය. එසේම භූමිය සංවර්ධනය කිරීමට පියවර ගත යුතුය

(ආ) ජනතා වතු සංවර්ධන මණ්ඩලය විසින් 2023 පෙබරවාරි 29 දින හඳාවන වැවිලි සමාගමට පවරා දී තිබුණ කිලිනොච්චි දිස්ත්‍රික් පලෙයි ප්‍රදේශයේ ඉඩමේ තොටටම් වැව ඉදිකිරීමට අදාළව කොන්ත්‍රාත්කරු විසින් 2023 මාර්තු 01 දින සිට 2024 ඔක්තෝබර් 30 දින දක්වා වැලි කියුබ් 11,556 ක් ඉවත් කර ගැනීම වෙනුවෙන් රු.මිලියන 15.6 ක මුදලක් කොන්ත්‍රාත්කරුගෙන් සමාගම ලබා ගෙන තිබුණි. එහෙත් වැලි ඉවත් කිරීමේ අවස්ථා ආරක්ෂිත කැමරා පද්ධතියක් මගින් අධීක්ෂණය කළද එහි තොරතුරු ගබඩාකර නොතිබීම හා ඉවත් කරන ලද වැලි ප්‍රමාණය පිළිබඳව වෘත්තීය දැනුමක් ඇති නිලධාරීන් ලවා පාංශු පැතිකඩ මැනුම් වාර්තා ලබා ගෙන තක්සේරු කර නොතිබීම හේතුවෙන් සත්‍ය වශයෙන් ඉවත් කළ වැලි කියුබ් ප්‍රමාණය සහ ලබා දුන් මුදලේ නිරවද්‍යතාවය තහවුරු කර ගත නොහැකි විය.

ඉවත්කරන ලද ඛනිජ කියුබ් ප්‍රමාණය 11,556 ක් වූ අතර කොන්ත්‍රාත්කරු විසින් කියුබ් 12,000 ක් සඳහා රු.මිලියන 15.6ක මුදලක් සමාගමට ගෙවා ඇති බවත්, ආරක්ෂිත කැමරා පද්ධති වල දෛනිකව පටිගත වන දර්ශන මෘදුකාංගයක පටිගත වීමක් සිදු නොවන අතර ප්‍රධාන කාර්යාලයේ සහකාර සමාන්‍යාධිකාරී - වැවිලි/ ව්‍යාපෘති විසින් විටින් විට පරීක්ෂාවන් සිදු කර සභාපති වෙත ලිඛිත වාර්තා ඉදිරිපත් කර ඇති බව.

විධිමත් පරීක්ෂණයක් පැවැත්වීමටත්, තාක්ෂණික සහාය ලබාගෙන ඉවත් කළ පස් ප්‍රමාණය ගණනය කර නිවැරදි වටිනාකම අයකර ගැනීමටත් පියවර ගත යුතුය.

(ඇ) සමාගමට අයත් පහස් 12 ක වැලි, මඩ සහිත පස් අලෙවි කිරීමට 2021 වර්ෂයේ සිට 2025 වර්ෂය තෙක් කඩින් කඩ ගිවිසුම් අළුත් කරමින් කොන්ත්‍රාත් ලබා දී තිබුණු අතර එහිදී ගිවිසුම් ගත කැණීම් ප්‍රමාණය කියුබ් 65,526 ක් හා අපේක්ෂිත අදායම රු.මිලියන 76.767ක් වුවද, ලැබී තිබුණු ආදායම 2025 මැයි 21 දිනට කියුබ් 22,692ක් සඳහා රු.මිලියන 31.12 ක් බව

2025 මැයි 21 දිනට කොන්ත්‍රාත්කරුගෙන් කියුබ් 22,692 ක් වෙනුවෙන් ලැබී තිබුණු ආදායම රු. මිලියන 31.12 ක් වූ අතර 2024 වර්ෂයේදී ගල්වාගාර ක්ෂේත්‍ර අංක 6 හි එක් පතසක පමණක් ඇස්තමේන්තුගත සමස්ථ ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධයෙන් විධිමත් පරීක්ෂණයක් පවත්වා වගනිවයුතු නිලධාරීන් සම්බන්ධව නීතිමය ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමටත් තාක්ෂණික සහාය ලබාගෙන

නිරීක්ෂණය විය. කැණීම් කර තිබූ සත්‍ය කියුබ් ප්‍රමාණය පිළිබඳව තහවුරු කර ගැනීම සඳහා තාක්ෂණික වාර්තා විගණනයට ඉදිරිපත් නොවීම මත ඉවත් කර ගත් පස් කියුබ් ප්‍රමාණයේ නිවැරදිතාවය තහවුරු නොවුණ අතර එක් එක් වතු කලාපවල මඩ සහිත පස් හා වැලි කියුබ් එකක විකුණුම් මිල රු.670 ක් හා රු.5,020 ක් අතර පරාසයක පැවතුණ ද කියුබ් එකක මිල තීරණය කළ පදනමක් විගණනයට අනාවරණය නොවීය. තවද, පතස් කැණීම් සිදු කිරීමට කොන්ත්‍රාත් ලබා දීම 2019 වර්ෂයේ සිට සිදු වී ඇති අතර විගණිත දින වන විටද කඩින් කඩ ගිවිසුම් දීර්ඝ කර කැණීම් සිදු කිරීමට අවසර ලබා දී තිබුණ ද පස් හෝ වැලි කියුබ් එකක මිල වර්තමාන වෙළඳපල මිල සමඟ ගැලපීම් කර වෙනස් කිරීමට ද කටයුතු කර නොතිබුණි.

කියුබ් ප්‍රමාණය ඉක්මවා කියුබ් 875 ක් බැහැර කර තිබුණි. බනිජ වල මිල තීරණය කිරීම පුත්තලම දිස්ත්‍රික් ලේකම් කාර්යාලයේ මිල කමිටු වාර්තා අනුව සිදු කළද එම මිල ගණන් ඉහළ දැමීම නිසා ප්‍රායෝගික මූලාශ්‍ර ලේඛනයක් මත බනිජ වල වටිනාකම සඳහා මිලක් නියම කර ඊට අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල අනුමැතිය ලබාගෙන තිබුණු බව.

නිවැරදි පස් ප්‍රමාණය සඳහා මුදල් අයකර ගැනීමටත් කටයුතු කළ යුතුය.

- (ඇ) මංගලඵළිය වතු කලාපයට අයත් සීනසෝල වත්තේ පිහිටි වැව ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමේ කොන්ත්‍රාත්තුව වසර තුනකට ආසන්න කාලයක් ගතවන තෙක් අඩක් හෝ අවසන් කිරීමට නොහැකි වීම මත එහි ගිවිසුම අවලංගු කර කාර්ය සාධන ඇපකරයේ රු.1,000,000 ක මුදලින් රු.900,000 ක් නැවත කොන්ත්‍රාත්කරු වෙත ගෙවා තිබුණි. මෙම පතසෙහි ජලය රැඳී තිබුණද ප්‍රතිසංස්කරණ කටයුතු නිසියාකාරව සිදු වී නොතිබීම නිසා එහි බැම්ම කැඩී තිබීම හේතුවෙන් ජලය ඉවතට ගලා යමින් පැවතුණි.
- පතස ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමට අවශ්‍ය තාක්ෂණික උපදෙස් ලබාගෙන අවසන් අතර, වැඩකටයුතු ඉදිරියේදී ආරම්භ කිරීමට කටයුතු යොදනු ලබන බව.
- විධිමත් සැලසුමක් හා අධීක්ෂණයකින් තොරව ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කළ පාර්ශ්ව හඳුනා ගෙන විධිමත් පරිදි කටයුතු කළ යුතුය.

4. ගිණුම් කටයුතු භාවය සහ යහ පාලනය

4.1 වාර්ෂික වාර්තාව

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
2021 නොවැම්බර් 16 දිනැති අංක 01/2021 දරන රාජ්‍ය ව්‍යාපාර චක්‍රලේඛයේ 6.6 ඡේදය ප්‍රකාරව මූල්‍ය ප්‍රකාශන සමඟ කෙටුම්පත් වාර්ෂික වාර්තාව විගණනයට ඉදිරිපත්කර නොතිබුණි.	කෙටුම්පත් වාර්ෂික වාර්තාව පිළියෙල කරමින් පවතින බව.	සමාලෝචිත වර්ෂයේ වාර්ෂික වාර්තාව කඩිනමින් සකස් කර ඉදිරිපත් කිරීමටත්, එළැඹෙන වර්ෂවලදී චක්‍රලේඛ ප්‍රකාරව මූල්‍ය ප්‍රකාශන සමඟ කෙටුම්පත් වාර්ෂික වාර්තාව ඉදිරිපත් කිරීම තහවුරු වන පරිදි වැඩපිළිවෙලක් සැකසීමටත් පියවර ගත යුතුය.